

General Janko Bobetko: SVE MOJE BITKE

Govoreći u nekoliko navrata javno o ovoj knjizi,* uvijek sam, koliko je to namjena kratkog izlaganja dopuštala, nastojao ukazati na njezino osobito mjesto u našoj suvremenoj pisanoj riječi, posebice u hrvatskoj memoaristici kao publicističkoj vrsti.

To osobito mjesto generalovi zapisi zaslužuju svojim višeznačenjskim značajem i visokim stupnjem koherentnosti što ga je autor uspio postići u koncipiranju knjige kao susretišta dviju temeljnih linija: poniranja u razumijevanje povijesnih zbivanja i otvorenog pogleda unaprijed. Zapisi su dakle - na razini cjeline i u pojedinom iskazu - opisi i komentari iz pera svjedoka neke prošlosne činjenice, a istodobno poruka o smislu onoga što se zbilo i značenju tih činjenica u povijesnome tijeku, otvorenom prema nadolazećem.

Po takvu unutarnjem značaju ovo se djelo nudi mnogim čitateljima, i stručnjacima i nestručnjacima.

Stručnjaci, koji bi trebali imati najveći profesionalni interes za knjigu, u prvom redu su oni koji proučavaju različite probleme hrvatskoga društva (kao i šireg, srednjoeuropskog i mediteranskog, u globalu i jugoistočnoeuropskoga prostora); to su povjesničari, politolozi, sociolozi i psiholozi. Samo je po sebi razumljivo da bi najviše zanimanja morali pokazati oni istraživači vojne i političke prošlosti, koji se specijaliziraju za zbivanja nakon godine 1918., dakle za proteklih osamdesetak godina ovoga stoljeća, predmet čijeg je znanstvenog zanimanja ono što se u njemačkoj povijesnoj znanosti (i u tamošnjoj visokoj naobrazbi, dakle na fakultetima) naziva *Zeitgeschichte*, dakle "povijest našega doba". Iz sličnog razloga animat će se i politolozi, a kako brojni zanimljivi podaci u ovoj knjizi otkrivaju značajke naših ljudi u povijesnoj praksi, vjerujem da ona i te kako može biti zanimljiva i sociolozima i psiholozima. To znači da *SVE MOJE BITKE* nisu samo izvor za znanstveno proučavanje, nego da mogu

* J. Bobetko, *SVE MOJE BITKE*, naklada autora, Zagreb, 1996. Na predstavljanjima knjige govorio sam u Grudama, Mostaru, Cavtatu i Rijeci u studenom i prosincu 1996.

biti kvalitetan priručnik literaturâ za studije navedenih disciplina; razumije se, neprijeporno je da opsegom najveći dio knjige - operacije u Domovinskom ratu - ovo djelo gotovo "automatski" kvalificira za stjecanje znanja u hrvatskim (ali ne samo hrvatskim) vojnim učilištima.

Ako smo istaknuli stručnjake, to ne znači da su manje važni svi drugi, jer ni nestručnjaci nisu bez ikakve kompetencije; to su oni među nama koji se iskreno zanimaju za prošlost vlastite zemlje, posebno najnoviju, a navlastito oni koji su je proživjeli u izravnome (osobnom i/ili obiteljskom) srazu i otporu velikosrpskom ratu protiv Hrvatske kao bitnoj odrednici otpora kojim je pokrenut i - dobiven Domovinski rat. Kompetenciju sudionika u najnovijim zbivanjima ne tražimo dakle na razini neke struke, nego u životnom iskustvu svakog pojedinca koji, tako "oboružan", u ovoj knjizi nalazi širi činjenični i smisaoni kontekst u koji uklapa svoje iskustvo i tako određuje mjesto pojedinačnoga u općem, provjerava sebe u susretu s drugima. Nema sumnje o tome da je knjiga, s tog stajališta, posebno atraktivna za svakoga hrvatskog branitelja i članove njegovih obitelji kao i, u načelu, za sve one koji s pravom zaslužuju ime stradalnika Domovinskoga rata.**

O kakvoj je knjizi riječ?

SVE MOJE BITKE su ponajprije memoarski zapisi; potom su zbirka dokumenata. Ali su i mnogo više od toga: i osobni, ne samo politički nego i uistinu egzistencijalni, credo istaknutoga pojedinca, predstavnika svojega naraštaja.

Prije nego to potanje objasnimo, moramo kazati i ovo: ona nije samo izniman događaj u hrvatskom kulturnom i političkom ozračju, ona je i - zbog obilja kvalitetnih obavijesti (a navlastito po poticajnim promišljanjima sudbine cijelog jednog naroda, u ovome slučaju hrvatskoga, dakle po motivaciji i koncepciji) - rijetka i u svjetskim razmjerima. *SVE MOJE BITKE* nadilaze i najpoznatije uspomene istaknutih vojskovođa (npr. feldmaršala Montgommeryja ili generala Eisenhowera).

Paralele se nameću same od sebe: ako bi se, međutim, u svjetskoj povijesti tražila osoba s kojom se životni put Janka Bobetka može, makar i djelomice, prisposodobiti, onda bi to mogao biti ruski vojskovođa Kutuzov: i on je - daleke godine 1812. bio u sličnoj prigodi: višestruko jačem neprijatelju - koji je prijetio uništenjem njegove domovine - suprotstaviti i strateški genij i visoku profesionalnu spremu, ali i strpljivost i upornost, a crpio je snagu iz uvjerenja koje je dijelio s časnicima, vojnicima i narodom: pravedna obrana. Rekao bih da je hrvatski vojskovođa ipak

** Ne treba stoga čuditi što je, za naše prilike, knjigu nabavio iznimno veliki broj pojedinaca iz svih hrvatskih krajeva.

sretniji čovjek od ruskoga: doživio je na kraju svoga puta ostvarenje mladenačkih snova s kojima je, godine 1941., krenuo u jedan drugi rat (doduše, u drugačijim općepolitičkim, ali ne i u toliko različitim geopolitičkim preduvjetima).

Bitna i sudbonosna presjecišta ovostoljetne hrvatske povijesti, kojima je Janko Bobetko bio ne samo suvremenikom i svjedokom nego ih je i oblikovao, a katkada bitno utjecao na njihov tok, usredotočuju se oko godina 1941., 1971. i, napokon, od 1990. do 1995. Tu se personificirao dio povijesti, pa o tome valja voditi računa kada se ocjenjuje značaj generalovih zapisa.

Kada smo knjigu, generalno govoreći, smjestili u uspomene, onda odmah moramo naglasiti kako je od uobičajene memoarske literature razlikuje to što zapise o događajima “u stopu” slijede brojni važni dokumenti. To znači da sjećanja nisu samo vjerodostojni osobni zapisi, nego je stupanj njihove vjerodostojnosti ojačan izvornim materijalom (uglavnom preslike naredbi o vojnim operacijama) i, što je osobito važno, vojnim kartama. Sav taj “materijal” autor potanko objašnjava političkim i strateškim razlozima. Te značajke knjigu ponajviše kvalificiraju i za povijesni izvor i za priručnik u višoj izobrazbi, posebice vojnoj.

Treća je dimenzija knjige generalovo razumijevanje povijesnih tokova. Držim da je ono - osim, dakako, visoke stručne spreme i znanja - temelj njegova strategijskog mišljenja pa, ako hoćemo, i zalog pobjedama koje je izvojevao. U temelju, međutim, nekoga povijesnog mišljenja uvijek leži - osim, dakako, napora duha - neki svjetonazor. Ne mislim ovdje, dakako, na ideološki profil u užem smislu riječi, najmanje na političkostranačku opredijeljenost, jer su i jedno i drugo samo konkretni izrazi u određenom povijesnom trenutku (npr. usporedi razlike koje u tom smislu postoje od 1941. preko 1971. do 1991.) a nikako izvorište. Izvorište podrazumijeva skup i sklop uvjerenja iz kojih se crpi konkretna realizacija. Ako je tako, onda mislim da možemo reći da nas je autor knjige otvoreno informirao kako je svoje životne bitke vodio “oboružan” naukom što ga je stekao u svojoj obiteljskoj sredini i konkretnoj socijalnoj i nacionalnoj okolici. Neprijeporno se radi o tradicionalnim zasadama gornjohrvatske civilizacije: dom, obitelj, poštenje i snažni socijalni osjećaj za pravdu - upravo Radićev nauk, što neizravno, ali snažno izbija u autorovoj *Posveti* knjizi. A taj temelj podrazumijeva negaciju svakoga totalitarizma, tj. odgojem formiranu a ne tek apstraktno usvojenu misao o demokratičnosti; posve logično, takav temelj ujedno uključuje i povjerenje u ono što bih nazvao hrvatskom energijom. To nije neka apstraktna “vjera” u apstraktan “narod”, nego povjerenje u snagu poštenja, znanja, rada i upornosti.

Koliko god, dakle, *SVE MOJE BITKE* govore o povijesnim zbivanjima u rasponu duljem od pola stoljeća i time, dakako, o onome što se već dogodilo, toliko su oni istodobno i himna energiji okupljenoj u iskazu koji ukazuje na put prema onome što još slijedi. Stoga su *SVE MOJE BITKE* izvorište nade u budućnost ovoga naroda, jer primjeri koje ona daje svakom, pa i najskeptičnijem čovjeku, dokazuju da je moguće uraditi i "nemoguće".

Ali, jedan je preduvjet za to autor postavio: sklad koji uključuje razboritost i odlučnost, odgovornost spram domovine, jasnoću u ocjeni što je efemerno a što primarno. A sve to pod pretpostavkom povjerenja u temeljna moralna načela ove civilizacije.

Na gotovo osam stotina stranica *SVE MOJE BITKE* i od stručnjaka i od nestručnjaka zahtijevaju napor u prohodu kroz sve njezine teme i razine. Napor je nagrađen spoznajom da smo postali bogatijima, jer vrijednost poruka nije proizvod "apstraktnog" kabinetskog umovanja nego ljudske, povijesne prakse, dakle - onoga što je moguće, onoga što se dogodilo. U tom je smislu generalova knjiga riznica znanja, nade i opomene, kao što i sam napominje u Predgovoru: "Hrvatski ljudi, koji imaju povjerenja u nas, imat će ga sve dok radimo pošteno, nacionalno svjesno i moralno čistih ruku."

Srećko LIPOVČAN